

บทที่ 7

ภูมิปัญญาด้านอื่น ๆ

นอกจากภูมิปัญญาด้านการใช้ภาษา ภูมิปัญญาด้านการประพันธ์ ภูมิปัญญาด้านการสอนแล้ว ยังมีภูมิปัญญาด้านอื่น ๆ บางด้านที่ปรากฏในวรรณกรรมหนังตะลุงของนายจิว ทิพย์วารี ภูมิปัญญาดังกล่าวอาจจำแนกได้ 3 ด้าน คือ ภูมิปัญญาด้านการประยุกต์ ภูมิปัญญาด้านการเปรียบเทียบ ภูมิปัญญาด้านการใช้สัญลักษณ์ ซึ่งอาจจำแนกรายละเอียดได้ดังนี้

1. ภูมิปัญญาด้านการประยุกต์

การประยุกต์ คือ การปรับใช้ หมายถึงการปรับความรู้ หรือนำความรู้หรือข้อมูลหรือสิ่งหนึ่งสิ่งใดมาใช้ได้ การประยุกต์เป็นสิ่งที่บ่งบอกถึงภูมิปัญญาของผู้ประยุกต์และของสังคมได้เป็นอย่างดี

ในวรรณกรรมหนังตะลุงของนายจิว ทิพย์วารี มีการประยุกต์ความรู้ข้อมูลต่าง ๆ ซึ่งอาจจำแนกได้ 3 ลักษณะ คือ การประยุกต์ความเชื่อ การประยุกต์วรรณคดีแบบฉบับ การประยุกต์สำนวนคำพังเพย ซึ่งอาจจำแนกรายละเอียดได้ดังนี้

1.1 การประยุกต์ความเชื่อ

การประยุกต์ความเชื่อ คือการปรับความเชื่อมาใช้ประโยชน์ การประยุกต์ความเชื่อปรากฏมากในวรรณกรรมหนังตะลุงของนายจิว ทิพย์วารี อาจจำแนกได้ 2 ลักษณะ คือ

1.1.1 การประยุกต์ความเชื่อเรื่องกรรม

คือการนำความเชื่อเรื่องกรรม คือ การกระทำและผลของการกระทำว่า ถ้ากระทำการใดไว้จะได้รับผลของกรรมนั้น ทำดีจะได้ดี ทำชั่วจะได้ชั่ว มาใช้ปรากฏมาก เช่นตัวอย่าง

“ยักษ์เคยพิดสัตว์ป่าเป็นอาหาร
อันกรรมใดครการทำอย่างจำนำง

วันนี้มีการถูกสัตว์ฟืดซึพง
เป็นกำกงกำเกวียนหมุนเวียนกัน”
(บัว nok nung)

“สิงหาราชโถรทั้นกรองราชช์
ทุกแคนคินองเลือดเกิดเดือคร้อน

หลงอ่านอาจรบหนักไม่พักผ่อน
ໄอี้กรรมก่อนลูกก่อสร้างไว้อ่ายไร”
(สิงหาราชกษัตริย์ศึก)

“พระมารดาอวรณ์ไหร้อนจิต
ขุนองเลือดเดือคร้อนเป็นฟ้อนไฟ

เป็นลิขิตของกรรมทำไวน
เพระนำไสสิงหาราชผู้อาจอง”
(สิงหาราชกษัตริย์ศึก)

“ถึงพุดไปไครเขางะเห็นสม
เมื่อบุญมีความดีทำจะนำสูง

เหมือนกับถ่มเบพาขึ้นฟ้าสูง
ชาตินกยุงเหมวงศ์คงเห็นแวง”
(สิงหาราชกษัตริย์ศึก)

1.1.2 การประยุกต์ความเชื่อเรื่องบุพเพนันโนวัต

คือการนำความเชื่อเรื่องการที่เคยเป็นคนรักกัน เคยอยู่ร่วมกัน เคยช่วยเหลือ
เกื้อภูลกันในชาติปางก่อนมาใช้ ปรากฏมากในวรรณกรรมหนังตะลุงของนายฉิว พิพิธวารี
ดังต่อไปนี้

“ฉันจำแลงเปล่งกายคล้ายทุกอย่าง
เป็นบุพเพสันนิวาสสวายหัวง
ฉันรับปากจากผัวไม่พัวพัน

กลับเข้าปรางค์แอบองค์พระทรงธรรม
พระชนมวังเชยชนกิรมย์ขวัญ
บังเกิดบันดาลคลให้จันใจ”
(บัว nok บึง)

“กลัวเข้าปรางค์นางนอนแนบกษัตริย์
หอนประทินกลืนองค์พระทรงรำ
เคยสมสร้างปางบรรพ์กระสันสวาย
พระศื่นองค์ทรงสอดกอดเทวี

เกิดกำหนัดทรงในใจหวิวหวาน
ให้เกิดภารมณ์ไม่สมประดี
สัมผัสพากษาภัยศริย์ไม่บัดสี
เหมือนดังมีมนต์สรรค์เข้าบันดาล”
(บัว nok บึง)

“พิพิธจินดานาคีของพี่เอี้ย
ถึงน้องจะประณามเหยียดหมายชั่ง

คงบุญเคยสมสร้างไว้ปางหลัง
ออกจากวังหนีหน่ายพี่ชายไป

คุ้กันแล้วไหนจะเคล้าพบกันอีก
ตัวข้อนำาจากานาหนนีอกว่าได
แข่งรถเรือเชื่อแรงพอแบ่งได
น้องเป็นมายใช่พีติราดา
หวังเชิดชูอยู่ทิคงปลิดชีพ
ตนแก่กงกงกหง่อนกอนอมองค'

ถึงจะหลีกหลบหนี้ไปที่ไหน
ได้จูงใจนาราฟให้กลับมา
อย่าพึงหมายอ่อนแรงแข่งวากานา
ให้ต่ำตาต่ำต้อยลดน้อยลง
ดังประทีปนาทางเม่นางแหงส์
จะดำรงสุขสามกิริมชา”
(เกลือจิ้มเกลือ)

1.1.3 การประยุกต์ความเชื่อเรื่องเทพสิ่งศักดิ์สิทธิ์ อิทธิปักษิหาริย์

คือการนำความเชื่อในอ่านางของเทพสิ่งศักดิ์สิทธิ์ มาใช้ pragmaka ในวรรณกรรมหนังตะลุงของนายพื้น ทิพย์วารี ดังตัวอย่าง

“องค์สิทธิราชธิษฐ์สถาพล
เชญพระกาฬพระพรหมพระยนพระอินทร์
ครบอ่าการสามสิบสองของขันธะ
อิทธิฤทธิ์วิทยากล้าเกรียงไกร

สำรวมตนสติดึ้งดังกิล
เรยกชาตุคินน้ำพสมหั้งลมไฟ
อายคนะพสมเวททางเพทไสย
ในหันใดประมวลร่วงเป็นอย่างเดม”
(บัว nok bing)

“รับรักษาเดชะครับขออนถอด
สงบจิตอธิษฐานนัง
คุณธรรมล้ำค่าคู่พระเศษ
เจาความดีตีคงถูบกบพาด
ทั้งบำเพ็ญแต่แปลงแปลงหายสนิท
เข้าสวนกอคพลดอคปกลอบขอขอบใจ

ให้ยักษ์รอดชีวิตตามคิดหวัง
ประดุจดังองค์พระชนนมาร
จะดับเหตุก่อสร้างการล้างผลภัย
เข้าทำการถอดถอนดอกศรษษ
พลายประสิทธิ์กลับฟืนศรีนิส
หาผู้ใดเปรียบได้คงไม่มี”
(เกลือจิ้มเกลือ)

“พระจันทร์แจ้งแสงสว่างขึ้นกลางหาว
พระหนอนานาถไม่ขาดชิพชีวัน
จำลององค์ลงตามสายแสงส่อง
อาณาทิพย์หิบประปราวากา

ส่องสะภาวนหบหองปดองคูหัน
ขณะนั้นองค์มรินทร
สูช่องปล่องโปรดงเปลวห้องเหวฟ้า
อาศาสตราบทพวงไว้ข้างกาย

กระซิบบอกครอคูให้รู้เหตุ	แล้วอมเรศหวานกลับไปลับหาย
พระพลิกพื้นคืนรองด้วยอุดวาย	ชิงแหงนส่ายหน้ามองปากปล่องเปลว
จับพรหมาสตร์ประสีทธ้อธิมฐาน	ปาฏิหารិយតถอยล่องจากห้องเหว
ดังเทวัญบรรจงอุ่นองค์เจ้า	ด้วยความเร็วถึงมากถางอารัญญา
	(เกลือจิมเกลือ)

1.2. การประยุกต์วรรณคดีแบบฉบับ

การประยุกต์วรรณคดีแบบฉบับ คือ การนำวรรณคดีแบบฉบับมาปรับใช้ ในวรรณกรรมหนังตะลุงของนายฉิว ทิพย์วารี มีการประยุกต์วรรณคดีแบบฉบับที่ปรากฏชัดเจน 3 เรื่อง คือ พระอภัยณี ชาติ กิจ และนิราศภูษาทอง ดังนี้

1.2.1 การประยุกต์พระอภัยณี

ในวรรณกรรมหนังตะลุงของนายฉิว ทิพย์วารี มีการประยุกต์วรรณคดีเรื่อง พระอภัยณีซึ่งเป็นผลงานออมตะของสุนทรภู่ ปรากฏชัดเจนในบทตั้งเมือง และบทสมห้อง ดังต่อไปนี้

บทตั้งเมือง (ที่พิมพ์ตัวหนาคือพระอภัยณี)

สมมุตววงศ์ทรงนามเทพรัตน์
อันกรุงไกรใหญ่ยาวยินเด็กโยชน์
สะพรั่งพร้อมไฟร์ฟ้าประชาชี
มีเอกองค์เงลักษณ์อัครราช
สมมนางแൺสุรังคนิกร
มีโอรสสององค์ตัวนทรงลักษณ์
ชื่อประกายมรกตผู้พี่ยา
ประกายเพชรสุริย์วงศ์พระองค์น้อง
พึงโสกันต์ขันยาสินเด็กปี
สมเด็จท้าวปีตุรงค์คำรงราชย์
จะเสกสองครอบสมบัติขัตติยา
จึงดำรัสสรัสเรียกโอรสราช
ไฉเช้งบอกให้จำคำโนราณ

“แต่ปางหลังยังมีกรุงกษัตริย์
ผ่านสมบัติเวียงฟ้านามธานี
ภูเขาโขดเป็นกำแพงบูรีศรี
ชาวนบูรีธรรมชาติ
พระนางนาฎประทุมทองละอองสมร
ดังกินนรน่ารักลักษณ
ประทีพักษตร์เพียงเทพเลขา
พึงแรกรุ่นชั้นนายสินปี
เนื้อดังทองนพคุณจำรูญศรี
พระชนนีรักใคร่ดังนัยนา
แணสาวาทลูกน้อยเสน่หา
แทวิชาสิ่งใดไม่ชำนาญ
มาริมหาสน์แห่นสุวรรณแด่วบరหาร
ว่าชาญชาญเชือกษัตริย์ขัตติยา

ยอมรับเพียรเรียนໄສຍຄາສຕ່ວເຫວ
ໄດ້ປັບປຸງກັນອັນຕຽນຄຣາ
ພຣະລູກຮັກຈັກສືບວົງສົກຂໍຕຣີ
ຫາທີສາປາໄນກບໍ່ທໍານາລູ້ຫາລູ້
ແລ້ວເລີຍໃຫ້ພື້ນ້ອງສອງກົມ້ຕຣີ
ຄອບວັນກລັບລັບໄກລນ້ຍິນາ
ຈະສນມານມາວັນດັ່ງປະສົງ
ສອງໜານກອບໜູ້ຫລັງຍັງໜ່ວງໄຍ

ສິ່ງວິເໝາຍສືບສະແວງຫາ
ຕານກົມ້ຕຣີຢ່າທີມາຍ່າງໂນຣາລ
ໃຫ້ຮັດສະແວງແໜ່ງສົດານ
ເປັນອາຈານຍໍ່ພາກເພີຍເຮັດວຽກ
ຈາກຈັງຫວັດສືບສະແວງຫາ
ໄນ້ຮູ້ວ່າເຄີນທາງເປັນອ່າງໄຣ
ທັງສອງອົງຄໍໄດ້ຈາກພຣະກຣູງໃໝ່
ຈຶ່ງປະກວດປະກາດກັບພຣະຣາຊີນີ”
(ເກລືອຈິນເກລືອ)

ນກສນ້ອງ (ທີ່ພິມພໍດ້ວຍນາຄືອພຣະອກັນນີ)

“ພລາງປະປຣໄມໂຄມ້າຍສາຍສຸດໃຈ
ປະໂຄອງເກີຍເອີຍແອນແນນເບ່ນຍ
ສາຍສນຸ່ອນຕານຄວາມສໍາຮາລູ້
ດັ່ງກໍາລັງນັ້ນກໍສໍາແດງຖຸທີ່
ລົງເລັ່ນນ້ຳດໍາຕິງສຶກສູຫາ
ປລາກຮະດີກພົກຄົງຮົບທວນໄຫວ
ນັ້ນມີນິກໍລື້ງເລັ່ນໂຄຮ
ສຸລົບເລັ່ນລົມຫວັນໃຫ້ປ່ວນຄື່ນ
ນັ້ນມັກຜຸດພ່ານົ່ວົງເຈົ້າທົ່ວງ
ສອງສັນນິທີ່ມສົມສນສາວາກ
ຈົນເຕີ່ຍຄືນເນື່ອຮສສູນາລັ້ຍ

ຄ່ອຍເຄລັນໄກສັເກລັ້າຫຼຸມປຖນາລີ່
ຕະກອງເກຍກຣກອດສອດປະສານ
ຜຸດຕາລີເດືອດຄອນທັງສອງຮາ
ໃຫ້ມີມີຄົດລາງທະເລພະເວ່າ
ສະເກີອນກະທັງໜ້າລັງປລາອານັ້ນອົນ
ເມຮູ້ໄກໂຍກຍອດຈະອອດດອນ
ຄົງຄາຄອນຄື່ນຄື່ນສັ່ງສິນຫຼູ
ຈະຝຳເສີນໄປໄນ່ຮອດກົງອົດສູ້
ຕ່າງຮ່ວມຮູ້ຮສຮັກປະຈັກຢ່າງ
ໄມ່ເຄື່ອນຄວາດຄລາຍຈິຕີພິສນ້ຍ
ຫລັນອູ້ຍືນແກ່ນກອງທັງສອງຮາ”
(ຫ້າສູງແພ່ນດີນຕໍ່າ)

1.2.2 ການປະບຸກຕົ້ນຄົກຈົງ

ຍຄົກຈົງຫຼືອຄີວິນຸລົກ ເປັນພລງນານຂອງຫລວງຄຣີປຣີຫາແໜ່ງ ເປັນວຣຣມຄົກທີ່ແຕ່ງ
ດ້ວຍກລບທີ່ 86 ຊນິດ ເປັນວຣຣມຄົກແບບຈົບທີ່ຮູ້ຈັກກັນແພ່ວຫລາຍ ແລະນີອີທີພລຕ່ອນຍ້າງຫຼຸງ
ຮູ້ນເກົ່ານາກທີ່ສຸດເຮື່ອງໜຶ່ງ ໃນວຣຣມກຣມໜັງຕະລູງຂອງນາຍຈົ້ວ ທີພຍໍວາຮີ ມີການປະບຸກຕົ້ນຄົກຈົງ
ປຣາກສູນໃນບທຕົ້ນເມືອງ ບກ່ານປົ້າ ດັ່ງຕ້ວອຍ່າງ

บทตั้งเมือง (ที่พิมพ์ตัวหนาคือยกยิ่ง)

อตีເຕີແຕ່ນານນິການໜັງ	ນິນຄະຮັງໜຶ່ງກວ້າງສໍາອາງຄຣີ
ຂໍ້ອເທັພພິທັກຍົນຄຣເລີຄປະເສີຣີສູດີ	ເຈົ້າຮານີແສງຢາທິຕົມຫີຄຣາ
ດໍາຮັກພດລົມເລີຄປະເສີຣີໂຄກ	ເປັນຈອນໂຈກຈຸລັງຈັກອຣຄນຫາ
ອານຸກາພປ່ານເປົ່ອງກະເຕືອງປ່າ	ກຸງເດຫາເປັນເກສນີເວຄວີ່ຍ
ຍ່ອມໄພບູລູຍໍ່ສັວສົດີສົມບັດີເຮັຍນ	ເອັນຈັກເຖິ່ມຕົກເນົາຫຼືເຫຼືອເຫັນເສີ່ຍ
ພິກພກຮະເຕືອງເລື່ອງລັ້ນສັນນັ້ນເພີ່ຍງ	ຈະເອັນເອີ່ຍອງຄົກລັວທີ່ວັງກວາລ
ນີ້ເອກນາງອ່າງອົງຄົນໃນສວັບຄົງ	ດັ່ງດວງຈັນທີ່ແຈ່ນໂຄນໂພຍນສມານ
ພຣະພັກຕັ້ງເຖິ່ມປັບປຸງພຣະນຸ້ມ້ນສມານ	ພຣະຄອປານເໝານຫົງສົ່ນຮຽງຈຣ
ຈະພິຄໂອມຫຼູ້ໂອມຫຼູ້ອື່ນຄູອຮ່າຮ	ຂນ່າງປ່ານງານດູຮນູ້ມຣ
ໄດ້ເປັນອອກເສກອງກົດໍາຮັກສົກດີ	ນານກຣີພິນປະກວາດີ
ເສັນໜຸ່ງສຸດເຊື່ອດັ່ງເນຕຣນລີ	ຍອດຍື່ງຮັກເປັນຮາໝາໜ໌ສີ
ເປັນເຈີນຈອນໜໍມ່ອນນາງໃນປ່າງຄົກຕັ້ນ	ເປັນເອກຄຣີສັນນາງໃນປ່າງຈັນທີ່
ຄຸ່ນຫຼູ້ມານົມວິ່ວ່ານີ້ວັນ	ອົງຄົກໜ້າຕົກຍົດນອນຍື່ງຍອມມິ່ງຂວັງ
ໄດ້ເຈັດຂວານອວນອົງຄົກລັກຍົມ	ພຣະທຽບຮຽນນີ້ໂອຮສບຍ
ນານກຣແສງອມຮິນທົກມິນທົງວ່າ	ປະໄພພັກຕັ້ງຈານພຣັອນພຣະຈອນຫົງສົ່ນ
ເປັນບຸລູ້ມານົມວິ່ວ່ານີ້ເທັພພິທັກຍົນ	ດໍາຮັກທຽບເພີດເພລີນເງົາງວຽກ
ສອງໜັກອົກອຸ່ນເປັນບຸລູ້ນຽມ	ເນັມສົກດີສືບພຣະວົງສົດີດໍາຮັກຂວັງ
	ນໍາຈຳນວຍສັນການກັບພຣະຮາຊີນີ
	(ບັນອົກນິ້ງ)

บทชນປ່າ (ປະຢຸກຕູ້ປະບົບແນບຄໍາປະພັນຮີຄືອກລອນກລບທກບເຕັ້ນຕ່ອຍຫອບ)

“ຈາກເວີ່ຍງແກ້ວກ້າວອອກນອກກຳແພັງ	ໄປເບີຕແຂວງເວີ່ຍງທອງທາງຊ່ອງເປັນເປົ້າ
ທຸກປ່າກວ້າງວ່າງວໍາຮຽນຫາຕີ	ຄູປ່າວດດູຈປານວິວທີ່ໄວ້ເປົ້າ
ຍອດຍາງສູງຍູ່ອຸ່ສອດກິ່ງກອດເກື່ອງ	ການຄົມກັ້າທ້າແຮງເກສີຍວົງກິ່ງເອີ້ວເອີ່ຍ
ກລາງກສ້າຍເຄື່ອນເກສີ່ອນກະອືນກລິ່ນທດລົນ	ປາງຄ່າຄນປ່າງຄ່າງຄົງສອດສົ່ງເສີ່ຍ
ເສີ່ຍສັດວ່າຮອງສ່ອງສອດແລະແໜ້ນເນີ່ຍງ	ນກເບາເຄີ່ງຂັ້ນຄູອ່ານຸ້ນຄອນ
ສົ່ງສຳເນົາເສີ່ຍສົ່ງສຳນວນຂັ້ນຫວັນຄູ່	ຖຸກຫຼຸກຫຼູ້ຂານຂັ້ນແລ້ວຜັນຜ່ອນ
ໄພປົກຜັນຜົງປົກຜັນເຖິ່ວຫັນຮ່ອນ	ຈົນແລຍຈາກເຮົາເຮົາຈັນໄປລັບຕາ

ทีมเดินทางต่างช่วนกันชี้ชنم
หอนริมน้ำกลืนคอกไม้ริมสายป่า

บ้างรื่นรมย์ด้วยดวงพวงบุปผา
บ่ำโฉมหน้าผ่าเที่งไปเวียงทอง”
(ฟ้าสูงแผ่นดินต่า)

1.2.3 การประยุกต์นิราศภูเขาทอง

นิราศภูเขาทองเป็นนิราศชั้นเยี่ยมของสุนทรีย์ ซึ่งนายหนังตะลุงถือว่าเป็นครุ
กalonชั้นเลิศ

การประยุกต์นิราศภูเขาทองปรากฏบ้างในวรรณกรรมหนังตะลุงของนายฉิว
ทิพย์วารี ดังต่อไปนี้ (ที่พิมพ์ตัวหนาคือนิราศภูเขาทอง)

“ขามเข้าครู่รู้สึกอาการสด
หอนริมน้ำกลืนคอกไม้ริมสายป่า
เห็นโศกใหญ่ไกลัน้ำระกำแหง
ดังโศกพีที่ช้ำระกำเจ้อ
เมื่อเคราะห์ร้ายภัยเรก์เท่านี้
สินสาหากบบ่งความห่วงใย

แจ่มหมัดดหัวห้องห้องเวลา
เหมือนกลืนผ้านวนางสำอางเจ้อ
ทั้งรักแขงแซมสาวดประหลาดเหลือ
เป็นรักเรื้อรัมสาวทนอดใจ
ดังไม่มีเคหาที่อาศัย
เป็นนกไร้รังเร่เที่ยวเอกสาร”
(สิงหาราษฎร์ศิริค)

1.3. การประยุกต์สำนวนคำพังเพย

การประยุกต์สำนวนคำพังเพย คือ การนำสำนวนคำพังเพย ซึ่งเป็นคำพูดที่
สะสละลายกระชับชัดเจน บ่งบอกถึงความจริงหรือสิ่งพึงทำพึงเว้นบางประการ และเป็นคำพูดที่รู้จัก
เข้าใจกันทั่วไปมาใช้ การประยุกต์สำนวนคำพังเพยปรากฏมากในวรรณกรรมหนังตะลุงของนายฉิว
ทิพย์วารี อาจจำแนกได้ 2 ลักษณะ คือ

1.3.1 การประยุกต์สำนวนคำพังเพยถี่น้ำ

คือการนำสำนวนคำพังเพยถี่น้ำมาใช้ปรากฏบ้างในวรรณกรรมหนังตะลุง
ของนายฉิว ทิพย์วารี ดังต่อไปนี้

“เราจำนำตรงตามกับความหมาย
ได้กระดูกผูกคอร์กพอตัว

หนังก์ไม่นีเนื้ือก์หมดดดหั้งหัว
คิดปุกถัวไว้ให้กระต่ายกิน”
(ฟ้าสูงแผ่นดินต่า)

(ประยุกต์สำนวนคำพังเพยถี่น้ำ ปุกถัวให้กระต่ายกิน คือไปทำในสิ่งที่ตนไม่ได้ประโยชน์)

“รายการแก้วแวรากะคลาเปล่า

อย่างจะเอากระแทกด้วยกับถ้วยทอง”

(สิงหาราชกัตริย์ศึก)

(ประยุกต์จากสำนวนคำพังเพยถี่นี่ได้ อย่าเอาถ้วยไปแทกพรก คืออย่าลดตัวไปประทหรือทะเลกับผู้ที่ต่ำต้อยกว่า)

“ครรแตกอ่านสารสั่งค้อมตรองเอาระซีทางให้กรรอกบอกรากางกา
ทำเป็นเตาหัวโตชาติโง่ครัน
โนรามว่าอย่างไรตามใจหมัน”
(เกลือจื้มเกลือ)

(ประยุกต์จากสำนวนคำพังเพยถี่นี่ได้ ชี้ทางรอกบอกรากางกา คือชี้แนะนำหรือสั่งที่ไม่ควร “ไม่ควรแนะนำ หรือไปแนะนำให้ทำในสิ่งที่ไม่ควรทำ”)

“เด็กทุกวันมันไว้จริงฉึงฉึงแพลง

เราพอแยกมันบานออกบานย้อบ”

(สิงหาราชกัตริย์ศึก)

(ประยุกต์จากสำนวนคำพังเพยถี่นี่ได้ ฉึงฉึงแพลง คือเร่งรีบงานเกินงาน เร่งรีบงานเกินควร เร็วเกินไป หรือไวไฟ และสำนวนคำพังเพย เราพอแยกมันบาน หรือ เราแยกมันบาน คือพอเราเริ่มจะรู้จะเข้าใจ เขากินเลยกำลังสิ่งนั้นแล้ว)

“วัวเคยใช้ความเคยสอนรู้ผ่อนตาม

เกิดสองครรนได้ไม่พระพายโภນ”

(บัว nokนึง)

(ประยุกต์จากสำนวนคำพังเพยถี่นี่ได้ วัวเคยใช้ ความเคยไถ คือคนที่เคยมีความสัมพันธ์ทางเพศกันมาก่อน)

“หนามแทงเด็บเห็บเข้าหูเจ็บคุดัน

อีเมียนสนัคนชั่วเจ็บหัวใจ”

(บัว nokนึง)

(ประยุกต์จากสำนวนคำพังเพยถี่นี่ได้ หนามแทงเด็บ เห็บเข้าหู เมียมีหู เป็นฝีหัวเข่า)

“เหมือนน้ำแรกแทกเหมือนหัวเมืองใหม่

ตามวิสัยหนุ่มสาวดังว่าวเหลิง”

(แรงสายเลือด)

ประยุกต์สำนวนคำพังเพยถี่นี่ได้ น้ำแรกแทกเหมือน แหล่ง หัวเมืองใหม่ คือ สิ่งใหม่ย่อมมีพละมีกำลัง ยังสด ยังมีไฟ)

“น้องรู้สึกนึกอยอยู่หลายตอน

เหมือนคันขอนหาเจ็บให้เจ็บตัว”
(ยอดกตัญญู)

(ประยุกต์จากจำนวนคำพังเพยถี่นได้ คันขอนหาเป็น คือความเดือดร้อนมาใส่ตัว)

1.3.2 การประยุกต์จำนวนคำพังเพยถี่นกลาง

คือการนำจำนวนคำพังเพยถี่นกลาง หรือการนำจำนวนคำพังเพยไทยมาปรับใช้ ปรากฏมากในวรรณกรรมหนังตะลุงของนายฉิว ทิพย์วารี ดังต่อไปนี้
“ต้องเป็นชาญไร่ค่าปัญญาเนา
เมื่อยามอุดเหมือนมดคำหารือจ้าอด
น้ำตาลเก่ากันแก้วกีจิกิน
ลองเล้มรสหวานสาวายอมขาดศีล”
(บัว nok บึง)

(ประยุกต์จำนวนคำพังเพยถี่นกลาง น้ำตาลกันแก้ว และ น้ำตาลไก่ล้มด)

“กูไม่คิดจิตมั่นคงทรยศผัว

กระเชอร์ร์ท้ายเร็วชาติเหลวไหล”
(บัว nok บึง)

(ประยุกต์จำนวนคำพังเพยถี่นกลาง กระเชอร์กันรั่ว และ กันไว)

“เห็นงจักรปักกอกเป็นดอกบัว

ถล้ำตัวตกตามอย่างงมงาย”
(บัว nok บึง)

(ประยุกต์จำนวนคำพังเพยถี่นกลาง เห็นงจักรเป็นดอกบัว)

“ถึงพุคไปไกรเข้าจะเห็นสม

เหมือนกับถ่มเขเปาขึ้นฟ้าสูง”
(สิงหาราชกษัตริย์ศึก)

(ประยุกต์จำนวนคำพังเพยถี่นกลาง ถ่มน้ำลายรดฟ้า)

“ท่านมีจิตมิตรของน้องมีใจ

เหมือนลูกไก่ถูกขย้ำในกำมือ”
(หยกสิงห์ปกาศิต)

(ประยุกต์จำนวนคำพังเพยถี่นกลาง ลูกไก่ในกำมือ จะบีบก็ตาย คลายก็รอด)

“จึงจำพลิวชิวหาปัญญาณยิ่ง
เป็นไม้อ่อนผ่อนลมระคมแรง
ให้พื้นสิ่งราชะสบะແສຍ
เพื่อพลิกແພลงผ่อนปรนให้พื้นกັບ”
(หยกสิงห์ปกาศิต)

(ประยุกต์สำนวนคำพังเพยถี่นกลาง เป็นไม้อ่อนผ่อนลม)

“จะรับใช้ไว้ชนให้สมใจ
เป็นข้าวใหม่ปلامันอ่ำงນั่นคง”
(หยกสิงห์ปกาศิต)

(ประยุกต์สำนวนคำพังเพยถี่นกลาง ข้าวใหม่ปلامัน)

“หวานแม่อมนมกลืนคายคืนยาก
น้ำท่วมปากแล้วแม่สุดแก้ถ่าย”
(หยกสิงห์ปกาศิต)

(ประยุกต์สำนวนคำพังเพยถี่นกลาง หวานอมนมกลืน และ น้ำท่วมปาก)

“ช่างหนักหนาอาเหย ไม่เคยเห็น
หนอนเกิดเป็นในเกลือน่าเบื้องหน่าย”
(หยกสิงห์ปกาศิต)

(ประยุกต์สำนวนคำพังเพยถี่นกลาง เกลือเป็นหนอน)

“อาเป็นหนอนชอน ไชอยู่ในเนื้อ
ปราบชาติเชือขักษย์งให้ผงผาย”
(หยกสิงห์ปกาศิต)

(ประยุกต์สำนวนคำพังเพยถี่นกลาง เป็นหนอนน่อ)

“ให้เป็นป่วนหวานหนานมิชาเหย
เหมือนมดแดงແpongເដ້ມະນ່ວງນີ
ເຈົ້າພອງໄຂໃນຕະກຳຮ້າຈະປລໍາ
ຮັກຂອງເຮົາເຫັນກູ້ອູ້ກັນກອງ
ເມື່ອໄຣເລຍຈະໄດ້ຂນປະສນຍີ
ສັກກີປະຈະໄດ້ພວນະນ່ວງຄຮອງ
ບັວໄມ່ຫ້ານ້າໄມ່ຂັນໄທນະໜ່ານ່ານອງ
ທຳເປັນທອງໄນ້ຮູ້ອຸນນິ່ງນອນໃຈ”
(ยอดกตัญญู)

(ประยุกต์สำนวนคำพังเพยถี่นกลาง ມດແດງແpongພວນະນ່ວງ ໄຂໃນທິນ ບັວໄມ່ຫ້ານ້າໄມ່ຈູ່ນ
ກອງໄມ້ຮູ້ອຸນ)

2. ภูมิปัญญาด้านการเปรียบเทียบ

การเปรียบเทียบคือ การนำของสองสิ่งมาเปรียบเทียบกัน เพื่อให้เห็นความเหมือน หรือความแตกต่างของสิ่งนั้น ซึ่งจะทำให้เกิดความเข้าใจในสิ่งนั้น ๆ ชัดเจนยิ่งขึ้น

เนื่องจากการเปรียบเทียบต้องมีทั้งตัวตั้งและตัวเทียบที่มีลักษณะบางประการ ร่วมกัน ซึ่งผู้ที่เปรียบต้องมีความสังเกต เข้าใจ และสามารถที่จะนำมาใช้ได้ การเปรียบเทียบจึงเป็น ภูมิปัญญา ซึ่งสามารถจะบ่งบอกถึงภูมิปัญญาของผู้เปรียบเทียบ หรือผู้ใช้ได้เป็นอย่างดี

ในวรรณกรรมหนังตะลุงของนายจิว ทิพยวารี มีการเปรียบเทียบปรากฏมาก ทั้งการเปรียบเทียบสิ่งหนึ่งว่าเป็นสิ่งหนึ่ง การเปรียบเทียบสิ่งหนึ่งว่าเหมือนสิ่งหนึ่ง และการ เปรียบเทียบสิ่งหนึ่งว่ามากกว่าสิ่งหนึ่ง ซึ่งสามารถจำแนกรายละเอียดได้ดังนี้

2.1 การเปรียบเทียบสิ่งหนึ่งว่าเป็นสิ่งหนึ่ง

การเปรียบเทียบสิ่งหนึ่งว่าเป็นสิ่งหนึ่ง หรือคือสิ่งหนึ่ง ปรากฏมากใน วรรณกรรมหนังตะลุงของนายจิว ทิพยวารี ดังตัวอย่าง

“นึกว่าพระองค์คงจะเป็นในบุรินทร์

อยากอยู่กินกับยักษ์ป้าเป็นหญ้าอ่อน”
(ฟ้าสูงแผ่นดินตា)

“เจอน้ำตาลหวานจัดตัดไม่ลง

เป็นกงหลงลีมคอนมานอนไฟร์”
(บัว nokning)

“จะสะสางทางสังสัยในฟ้าหมู
หากเป็นอ้อบรมมดเหลือรสา那是

จะเท็จringให้ประจักษ์เอาหลักฐาน
หรือน้ำตาลกันแก้วแล้วได้รู้”
(ฟ้าสูงแผ่นดินตា)

“เมื่อสามีคือร้ายได้กันแล้ว
ทำลางลั่นเหลือนอกเหนือกัน

จะเป็นแก้วหรือตะกั่วที่ผ่าววัญ
เป็นกังหันต้องลมไม่สมควร”
(งายสิงห์)

“จะชูเชิดเทิดชื่อให้ลือช่วง

เป็นดาวดวงคู่แคนของแผ่นดิน”
(หยกสิงห์ปกาศิต)

“จึงจำเพล็งชีวหาปัญญาณยิง
เป็นไม้อ่อนผ่อนลมระคมแรง

ให้พื้นสิ่งราคะสายสะียง
เพื่อผลิกแพลงผ่อนปรนให้พื้นกว้าง”
(หยกสิงห์ปักศิต)

“เห็นชายหลบนางกลับออกมานอห้อง
นอนเป็นเสือติดขั้นอันระทม

ขังผู้ต้องหาไว้ให้สาสม
ไปบังคับพระพี่นางที่ปรางค์ฉี”
(ยอดกตัญญู)

“เหตุสูญรักเพราะศักดิ์คำไม่คำเจือ

ต้องเป็นเสือสินลายเมื่อปลายทาง”
(สิงหาราชกษัตริย์ศึก)

2.2 การเปรียบเทียบสิ่งหนึ่งว่าเหมือนสิ่งหนึ่ง

การเปรียบเทียบสิ่งหนึ่งว่าเหมือนสิ่งหนึ่งปรากฏมากที่สุดในวรรณกรรม
หนังตะลุงของนายฉิว ทิพย์วารี ดังตัวอย่าง

“นึกแปลกใจในข่าวคำกล่าวข่าววัญ
พากรองนาภูอนงค์ดังทรงสีฟ้า

ว่านางนืนสวนักเสียหนักหนา
ล่องลงมาสู่เดนบนแผ่นดิน”
(สิงหาราชกษัตริย์ศึก)

“หากเก็บตัวอยู่ในวังยังสุขสุด

เหมือนอาวุธไม่ใช้ก้มกันนิน”
(แรงสายเลือด)

“นึกหาดหวั่นพรั่นใจนอนไม่หลับ

ความทุกข์ทับเทียบเท่าภูเขาหลวง”
(เกลือจิมเกลือ)

“นางมาเลือลัยในเรื่องลูก

ดังบ่วงผูกพันพาดสรวทหวัง”
(ฟ้าสูงแผ่นดินต่ำ)

“พระจอมวังสั่งทำคำประกาศ

ให้หาประชัญประคุจเพชรทั้งเจ็ดสี”
(ฟ้าสูงแผ่นดินต่ำ)

“จับจีบบุคกันแบบยกเหลือ

ดังเอาเกลือแก้เกลือเจือสมาน”
(ยอดกตัญญู)

“ประชาราษฎร์ฯ ราชาชาติอาบ

เหมือนกองทัพขาดช่วงจรรยาดาย”
(บัว nok nīng)

“ระยิบยันจับฟ้านภาภาค
ดังทรงในใจนาระคำคาย

เมฆเดือนลาดลายบางทางจันทร์ฉาย
ดุจเมฆรายล้อมรับเจ้าจับทรง”
(เกลือจันเกลือ)

“ขึ้นตะถึงพึงพินิจเพ่งพิคพักตร์
แสงไฟผ่องส่องสว่างเนื้อขาวนวลด

ธิดาขักษ์โฉมงามทราบส่วน
ให้รัญจวนหัวใจเหมือนไกลเปล่า”
(แรงสายเลือด)

“อ่านาถฤทธิ์ด็อใจจ่อจด

เหมือนอย่างมด ใต้ตามเอาน้ำหวาน”
(หยกสิงห์ปกาศิต)

“รอวันกลับคอบรับองค์คงจะมา

เหมือนข้าวกล้าคงอยู่บนอันพร”
(ยอดกตัญญู)

“เจ้าเหมือนเด็กเล็กอยู่จะสู้เข้า

เหมือนแม่เอาแพะจุงเข้าผูงหมา”
(สิงหาราชกษัตริย์ศึก)

“พระทรงคักรีขัพพระแสงแรงโภจะ
สองกษัตริย์ขัดใจเหมือนไฟจ่อ

ในอุราร้อนเริงเหมือนเพลิงห่อ
ต่างเข้าต่อกรกันสนั่นดัง”
(ยอดกตัญญู)

“เราขอมพดีรีว่าอาสาเกย์ตวิ์
เหมือนงมเข้มเต็มขึ้นได้คลื่นทรรย

สีบองครีซหายากนุ่งมาดหมาย
อย่างจะได้สมหวังความตั้งใจ”
(แรงสายเลือด)

2.3 การเปรียบเทียบสิ่งหนึ่งว่ามากกว่าสิ่งหนึ่ง

การเปรียบเทียบสิ่งหนึ่งว่ามากกว่าหรือสูงกว่าสิ่งหนึ่งปรากฏขึ้นในวรรณกรรมหนังตะลุงของนายจิว ทิพย์варี ดังต่อไปนี้

“ชื่นกว่าตาลหวานกว่าอ้อยสักร้อยเท่า เย็นกว่าเงาจันทร์งานอร่ามชาญ”

(หยกสิงห์ปากิต)

“เบ่งรถเรือเชื่อแรงพอแป่งได้ อาย่างหมายอ่อนแรงแป่งวาสนา”

(เกลือจิ้นเกลือ)

“ชื่นกว่าตาลหวานกว่าอ้อยสักร้อยเท่า เย็นกว่าเงาจันทร์ลายหลาวยร้อยขุน”

(เกลือจิ้นเกลือ)

3. ภูมิปัญญาด้านการใช้สัญลักษณ์

การใช้สัญลักษณ์หรือการใช้สิ่งแทน คือ การใช้สิ่งหนึ่งแทนอีกสิ่งหนึ่ง ซึ่งจะทำให้ผู้อ่านเข้าใจในสิ่งที่กล่าวนั้นชัดเจนยิ่งขึ้น ในวรรณกรรมหนังตะลุงของนายจิว ทิพย์варี มีการใช้สัญลักษณ์แทนสิ่งต่าง ๆ ปรากฏมากทั้งการใช้สัญลักษณ์แทนสิ่งทั่ว ๆ ไป และการใช้สัญลักษณ์แทนพฤติกรรมทางเพศของมนุษย์ ซึ่งอาจจำแนกรายละเอียดได้ดังนี้

3.1 การใช้สัญลักษณ์แทนสิ่งทั่ว ๆ ไป

การใช้สัญลักษณ์แทนสิ่งทั่ว ๆ ไปปรากฏมากในวรรณกรรมหนังตะลุงของนายจิว ทิพย์варี ดังต่อไปนี้

3.1.1 การใช้กาดินแทนคนธรรมชาตามัณ คนตា คนเลว ใช้งส์ นกยูง แทนคนสูง เช่น

“เมื่อนุญมีความดีทำจะนำจูง ชาตินกยูงเหมวงศักดิ์เห็นแวง”

(สิงหาราชกษัตริย์ศึก)

“แม่นางหงส์คงอยู่เป็นคู่หงส์

เราเป็นเพียงพงศ์กานไม่ผายอง”

(ฟ้าสูงแผ่นดินตា)

“ไม่มีวัวมาตัวตนหลงขนยูง

รู้จักสูงค่าศักดิ์น่ารักจริง”

(ฟ้าสูงแผ่นดินตា)

“พกามาศนาภูอนงค์ดังหงส์ฟ้า

ล่องลงมาสู่แคนบันแผ่นดิน”

(สิงหาราชกษัตริย์ศึก)

3.1.2 ใช้ดาวเทียนสิ่งที่สูงค่า ใช้คินเทียนสิ่งที่ต่ำค่า เช่น

“ดังดาวดวงร่วงหลงลงดินดาน

สิ่นตระการหมดประกายไว้สกุล”

(แรงสายเลือด)

3.1.3 ใช้แยกเทียนความทุกข์ยาก ความลำบาก เช่น

“ไหนค่ากินสินค่าเหล้าเข้ามาแทรก

ดังເອາແອກເຂົ້າມາຄ່ອບໄວ້ຮົບຫົວ”

(ฟ้าสูงแผ่นดินตា)

3.1.4 ใช้มดแดงเผาพวงมะม่วงเทียนคนที่พลาดหวัง สิ่นหวังในสิ่งที่ตนไฟฟัน

ปรารถนา เช่น

“เรามดแดงเผาพวงมะม่วงห้อม

ถึงถูกงอมมิได้อิ่มลืมรสหวาน”

(ฟ้าสูงแผ่นดินตា)

3.1.5 ใช้นายท้ายพายขาดเทียนผู้นำที่บกพร่อง ไม่มีจุดหมายปลายทาง เช่น

“เมื่อนายท้ายพายขาดน่าหาดกลัว

จึงกรอบครัวอนาคตพลอยขาดแคลน”

(ฟ้าสูงแผ่นดินตា)

3.1.6 ใช้กระองเทียนโน่ ใช้กันเทียนอันตราย เช่น

“กล้ากล่าวขัดตัดขาดบังอาจเหลือ

หาว่าເຫຼືອชาตີບັງຍົກດີອັບສັບ

เจ้ากระจะหลงปាumasเข้ากับ

ຈັບນັງຄົນເສີຍໃຫ້ຄົມພະນັອມພະນອ”

(ยอดกตัญญู)

3.1.7 ใช้ถูกไก่ในกำเนิดแทนคนที่ต้องตกอยู่ในอำนาจของคนอื่น เช่น

“น้องเป็นม่ายไร์หมอนดองนอนหมอง
ท่านมีจิตมิตรของน้องมีใจ
จะบอกรบกวนบังส่อบ่าสังสัย
เหมือนลูกไก่ถูกขย้ำในกำเนิด”
(หยกสิงห์ปกาศิต)

3.1.8 ใช้ไม้อ่อนแทนความอ่อนน้อม พ่อนปรน ใช้ลุมแรงแทนปัญหาอุปสรรค

เช่น
“เป็นไม้อ่อนผ่อนลมระคมแรง
เพื่อพลิกแพลงผ่อนปรนให้พ้นภัย”
(หยกสิงห์ปกาศิต)

3.1.9 ใช้ข้าวใหม่ปلامันแทนความสุข ความสมหวังที่เลือดิศ เช่น

“โไอเจ้าพระคุณทูลกระหม่อมจอมกษัตริย์
จะรับใช้ไว้หนี้ให้สมใจ
น้องไม่ขัดข้อประسنค์ทรงไอน
เป็นข้าวใหม่ปلامันอย่างมั่นคง”
(หยกสิงห์ปกาศิต)

3.1.10 ใช้แพะแทนความไม่รู้ประสา ใช้ผุ่งหมาแทนเลี้ห์กอ ความเป็นภัย
อันตราย เช่น

“เจ้าเหมือนเด็กเล็กอยู่จะสูญเสีย
เหมือนแม่เอาแพะจูงเข้าผุ่งหมา”
(สิงหาราชกษัตริย์ศึก)

3.1.11 ใช้แก้วแทนสิ่งดี สิ่งมีค่า ใช้ตะกั่วแทนสิ่งสามัญ สิ่งด้อยค่า เช่น

“อันสามีคือรายได้กันแล้ว
จะเป็นแก้วหรือตะกั่วที่ผัวขอวัญ”
(งายสิงห์)

3.1.12 ใช้เมฆแทนปัญหา ความลับ อุปสรรค เช่น

“ถึงอายเหนียนเจียนสงบนกลุ่มด้วยเมฆ
ถูกมนต์เสกความขลาดให้อาจหาย”
(หยกสิงห์ปกาศิต)

**3.1.13 ใช้แสงทอง น้ำทิพย์ ดวงจันทร์ แทนความบรรจิด ความสว่างสดใส
มีชีวิตชีวา เช่น**

“เหมือนแสงทองส่องชีพประทีปแก้ว
เป็นน้ำทิพย์ชูห่วงดวงชีวัน

สุขใจแจ้งจันใจอยู่ในฝัน
เจ้าดวงจันทร์กลางห่วงแห่งดวงใจ”
(หยกสิงห์ปกาศิต)

3.1.14 ใช้เสียงแทนความร้ายกาจ ใช้ตระกวดแทนความค่าช้า เลวกราม เช่น
“เอึงไอี้เด็กเล็กร่างมาอ้างอวด
ไอชาติเสือเหลือสัตว์จะปิดโถ

ชาติตะกวดทำตัวบี้ว์โลโซ
พุดเป็นโอ้อวดองค์ทะนงนัก”
(นายสิงห์)

3.1.15 ใช้สิงห์แทนความกล้า มุทะลุคุณ หยิ่งผยอง เช่น
“จะทำศึกศึกเหี้ยมเตรียมกำลัง
เจ้าสิงห์หนุ่มลุ่มหลงทนงนัก

คิด โอหังอาจหาญแต่ранรอน
เท่ากับจักดันดื้อเที่ยวเรือขอน”
(สิงหาราชษัตติ์ศึก)

3.1.16 ใช้หงส์แทนคนสูง ใช้ตามแทนความมีราศี เช่น
“แต่หน่อนาถพลาดพลัดขัติวงศ์

กล้ายเป็นหงส์ปีกหักลงปลักตน”
(แรงสายเลือด)

“ถึงพระยาฟ้าคนองมองไม่ผิด
ทั้งสองท่านปานทรงส์ชอนลงตาม

ได้ร่วมคิดคบค้าอย่างสามัคคี
อยู่ไม่สมฐานะน่าลำอาย”
(นายสิงห์)

3.1.17 ใช้กระต่ายแทนคนต่ำศักดิ์ ใช้พระจันทร์แทนคนสูงศักดิ์ เช่น
“อนิจจาอาจารย์ของหวานชา

จะให้กระต่ายน้อยไปสถาปอยจันทร์”
(แรงสายเลือด)

3.1.18 ใช้กังก่าแทนคนโง่ หยิ่งผยอง ใช้แพรแทนสิ่งที่สูงมีค่า เช่น
“ร้อยชั้งนั่งท่านนั่นทดเช
เตาะให้เห็นว่าเป็นชาบไรปัญญา

เมื่อสังเกตพฤติกรรมด้านบัญชา
เหมือนกังก่าหมายจะได้แพร”
(แรงสายเลือด)

3.1.19 ใช้หอกข้างเครื่องเทนคนไก่ชิดที่เป็นอันตราย เช่น

“ดังหวานฟ้าผ่าทางกลางศีรษะ^๑
หอกข้างเครื่์แพร่อำนาจขึ้นนาทโต
สุดแสนจะระงับดับトイโถ^๒
กลับแล โภจะแหงกฎไม่รู้ตัว”
(แรงสายเลือด)

3.1.20 ใช้วิมานแทนความสุขอันเลิศ เช่น

“อ้างว่าสาวชาวเขาพงศ์เพี้ยนกัย^๓
จะรับเราเอาไปในคีรี
มีความรักເอกองค์พระทรงศรี
เป็นสามีของนางนันจะสร้างวิมาน”
(ฟ้าสูงแผ่นดินต่ำ)

3.1.21 ใช้เพชรแทนสิ่งที่มีค่าหายากยิ่ง เช่น

“พระจอมวังสั่งทำคำประกาศ^๔
ให้นาประษญ์ประดุนเพชรทึ้งเจ็ดสี”
(ฟ้าสูงแผ่นดินต่ำ)

3.1.22 ใช้เสียนนามแทนปัญหา อุปสรรค เช่น

“ต่อหมุดเตียนเสียนนามลงกรรมยักษ์^๕
ได้พบพักรตร์พระธิดาอย่างสับ”
(เกลือจื้มเกลือ)

3.1.23 ใช้อ้อยรอยนดและน้ำตาลกันแก้วแทนผู้หลงใหลที่ตกเป็นของขายอื่นมา

แล้ว เช่น
“จะสะสางถางลงสัยในฟ้าหลิ่ง^๖
หากเป็นอ้อยรอยนดเหลือรสาท
จะเท็จจริงให้ประจักษ์เอาหลักฐาน
หรือน้ำตาลกันแก้วแล้วໄດ້ຮູ້”
(ฟ้าสูงแผ่นดินต่ำ)

3.1.24 ใช้เต่าแทนคนโน่ใช้กระอก ก้า แทนคนฉลาดที่ฉวยโอกาส เช่น

“ครแตกอ่านสารส่งค่อຍตรงເອາ^๗
พระชี้ทางกรรอกบอกรทางกา^๘
ทำเป็นเต่าหัวトイชาติโน่ครับ
โนบราณว่าอย่างไรตามใจมัน”
(เกลือจื้มเกลือ)

3.1.25 ใช้ตีน语 นมไก่ แทนสิ่งที่ซ่อนเร้น เช่น

“มนต์เสน่ห์เลือดเริงมีเรืองเช่น	ให้ไก่เห็นตีน语ว่าออยู่ใน
สูกซ่องมองเข้มนั้นเหมือนนมไก่	เป็นเยื่อไข่ย่างประหลาดอยหาดงาน”
(หยกสิงห์ปกาศิต)

3.1.26 ใช้หนอนแทนความช้า ความแลว ความหายนะ ใช้เกลือแทนความดี เช่น

“ช่างหนักหนาอาจหายไม่เคยเห็น	หนอนเกิดเป็นในเกลือน้ำเมื่อหน่าย”
(หยกสิงห์ปกาศิต) |
|------------------------------|---|

3.1.27 ใช้ถ้ำเสือแทนอันตราย เช่น

“นี่หรือหวานหาัญกล้ามมาท้าสู	เออไม่รู้หรือว่าล้ำเข้าถ้ำเสือ”
(หยกสิงห์ปกาศิต) |
|------------------------------|---|

3.1.28 ใช้ดอกรักแทนความรัก เช่น

“ดอกรักแพลงแม่นพรายประกายพรุน	ชื่นด้วยลมหวานด้วยรสจันман”
(หยกสิงห์ปกาศิต) |
|-------------------------------|---|

3.1.29 ใช้กบและนกกระจิบแทนคนธรรมชาติสามัญ คนที่รู้จักพอ เช่น

“ได้ฟังคำชี้ขาดอกดังหอกแพลง	นาแหนบแนมนึ่องทางให้ร่างผง
สุดอคกลันสรรค์ดังจำنج	เพียงแค่คงกบน้อยในรอยโโค
กีสมคุตเพราะหุนค้อบกับรอยเล็ก	เต็นเตะเต็กตามประสานไม่ยะโส
อันสาระกว้างบางบึงถึงใหญ่โต	เข้าพวกโลภะมากอยากสำราญ
นกกระจิบรังกระจ้อบด้วนน้อยนก	มีความอกรุ่นอุบพุ่งรังstan
อันนกใหญ่ภัยยิ่งสิ่งหกราน	ธนูพราวนปืนพาล่าซิว”
(งายสิงห์)

3.2 การใช้สัญลักษณ์แทนพฤติกรรมทางเพศของมนุษย์

การใช้สัญลักษณ์แทนพฤติกรรมทางเพศของมนุษย์ ปรากฏมากในวรรณกรรม
หนังตะลุงของนายชิว ทิพย์วารี จำแนกได้ดังนี้

3.2.1 ใช้ราหูจับพระจันทร์แทนพุติกรรมทางเพศระหว่างหญิงชาย โดยใช้พระราหูแทนเพศชาย ใช้พระจันทร์แทนเพศหญิง ใช้ก้อนเมฆปักกลุ่มห้องฟ้า ฟ้าແລນ ฟ้าฝ่า แผ่นดินไหวแทนอารมณ์ใคร่ ใช้หัวยน้ำลำคลองแทนอวัยวะเพศหญิง ใช้ฝนตกแทนการหลังน้ำกาม เช่น บทสมหองของเจ้าค้ำท่านกับนางพกภรกรอง

“พลาสwormสอดคอคสาวเข้าน้ำวนแบบ
ดังราหูจับพระจันทร์ก dein
ปีคปีองปีคชักขวางหมคทางสู่
พระจันทร์อ่อนผ่อนตามความสำราญ
เป็นเมฆมัวมีคมทุกทิศ
สุนีบัดผ่าผางกลางเบื้องบน
สะเทือนลั่นชั้นฟ้าวลาหก
หัวห้องน้ำลำคลองกืนองพราย

อกอุ่นแอบอาล้อดสุดขัคบีน
โอ้จันทร์เจ้าสาวไม่คืนราهنาร
ตกเข้าสู่อ้อมแขนราหูหาญ
เกิดบันดาลกำคัดขึ้นบัดคล
บนห้องฟ้านนั้นอันพยันฟ่น
สุชาดลยับแยกแตกกระจาด
จะต้องตกลงแน่สุดแก้ถ่าย
เมื่อตอนสายฝนพรมกระหน่ำลง”
(แรงสายเลือด)

3.2.2 ใช้ว่าวุพาโถลีมแทนพุติกรรมทางเพศระหว่างหญิงชาย โดยใช้ว่าวุพาแทนเพศชาย ใช้ลิมนบนห้องฟ้าแทนเพศหญิง ใช้เมฆฝนแทนอารมณ์ใคร่ ใช้ฝนตกพรมกระหน่ำแทนการตื้นสุคเกนรัก เช่น บทสมหองระหว่างเจ้าค้ำท่านกับพระธิดารสริน

“เหมือนน้ำแร่แก้เหงื่อมหัวเมืองใหม่
จุฬาลงปัลลวยสายพะเพยกระเจิง
เบียงส่ายหัวตัวปีกหลุ่นลีกหลน
ฉวัดเหวี่ยงเอียงพวากล้าแก่วงไกว
ติดลมบนจนประขัญให้หวันหวาน
โคนลมแดงแรงคันอันจะพัง
เมฆตึ้งเค้าลมหนาวพาวลาหก
จุฬาคงพงแพกแตกกระจาด

ตามวิสัยหนุ่มสาวดังว่าวเหลิง
เหลิงระเริงลมแรงออกแก่วงไกว
ลมเดียวทนกระแทกผ่านสะท้านไหว
เอียงพาไปปีปีนปีหนดทีบัง
แพซุงขาดเตียเพระชินไม่คืนหลัง
จุฬายังต้านตู้สู่พระพาย
จะต้องตกลงแน่สุดแก้ถ่าย
จบตอนสายฝนพรมกระหน่ำลง”
(แรงสายเลือด)

3.2.3 ใช้ปรากฏการณ์ธรรมชาติแทนพฤติกรรมทางเพศระหว่างหญิงชาย โดยใช้ห้องฟ้ามีคลื่นปั่นป่วน ฟ้าแลบ ฟ้าร่อง ฟ้าผ่า ลมพัดจัด แผ่นดินไหว คลื่นลมของแทนอารมณ์ใคร่ใช้พัง (บ่อสาระ) ร่องน้ำแทนเพศหญิง ใช้ฝนแทนการหลังอสุจิ ใช้กบอีงอ่างแทนเพศชาย เช่น บทสนทนาห้องระหว่างพระแสงอาทิตย์กับนางขักษ์มัคคีวัน ซึ่งปลอมตัวเป็นนางมนูญ

“คุณเมฆจำคล้ำเจ้มปักครึ่นคลึก
ประกายແລນແວບວັນຮະຍັນຕາ
ຄມໝນເວີນເປີ່ນຮວນຫວນກະທນ
ອາກສົດສົດຕໍ່ຫ້ອງອັນພຣ
ດຶງກໍານົດຄົດຫຸນວິຮູ້ລູ່ທຸກ
ອື່ງອ່າງກົບພົນນ້ຳຫຼຸ່ມກໍາລັງ
ນາຮ່ວມໝນສົມນຸ່ມຍຸດສວາຫ
ກະຊຸ່ນໜ້າຍຮຽນກິ່ນມາລັບ

ນິທັນຄິດລິ້ນຕັ້ງເສີຍພັງຜ່າ
ພື້ນສຸຫາໄຫວສະເຫືອນເຂົ້ອນຄລອນ
ຫ່ວງຮັບພົກລິ້ນສາດກະຈາດລອນ
ຈີ້ຝັງຈະເຂົ້າຈັນປະທັບນັ້ງ
ຫລັ່ງຫລາກຕົກເຕັ້ນຕາມຮ່ອງນ້ຳຂັ້ງ
ລົງແຫ່ງພັກພື້ນພອຊື່ນໃຈ
ສັນຜັສພາດຊື່ນຈິຕິພິຄົມຍ
ສູງໄກຣຕິຄຣກີແຕ່ນັ້ນມາ”
(ບ້ວນອກນິ້ງ)

3.2.4 ใช้ปรากฏการณ์ธรรมชาติแทนพฤติกรรมทางเพศระหว่างหญิงชาย โดยใช้เมฆ ฝน ฟ้าร่อง ฟ้าผ่า ทะเลบ้า แผ่นดินสะเทือนแทนอารมณ์ใคร่ ใช้ฝน代替แทนเพศหญิง ใช้คลื่นชักผึงแทนเพศชาย ใช้น้ำคีมแทนน้ำอสุจิ เช่น บทสนทนาของขักษ์เกี้ยวแก้วกับนางโนราวัน

“ປະຄອນນາງຮ່າງນຸ່ມສຸດທີ່ຮັກ
ນຽງຈຸນລູບໝນເນື້ອນນວດ
ການເທັກຮ້ອນເຮີງເພີ້ງສວາຫ
ວັນເຄຍໃຊ້ກວາຍເຄຍສອນຮູ້ຜ່ອນຕາມ
ກລາງທະເລີກກົກກົກຮິ່ນຄົມຄິ່ນຄົ່ງ
ສູຮາເທືອນເດືອນລຶກເໜີນເອີ້ນສຶກໂນນ
ຝ້າລັ້ນເປົ້ງເສີຍພ່າພາຍຸຈັດ
ກະຈະຈາດສາດກະຈົງເຊົາເຊົ້າເຊົ້າ
ສອງກົມບໍ່ສມັກປະຈັກຈິຕ
ພາຍຸຫຍ່ອນອ່ອນຕົວລົງທຳໄປ

ຂຶ້ນໄສ່ຕັກລູບຕ້ອງຂອງສົງວນ
ລູບລາມລວມທ່ວ່າຮ່າງຂອງນາງງານ
ນຸ່ມນາງວູ່ອ່ອນໄຫວໄຈຫວິວຫວານ
ເກີດສົງຄຣາມໄດ້ໄມ້ພະພາຍໂລມ
ທີ່ບັນຜົ່ງຄິ່ນສວາຫກະສາດໂນມ
ກລາງໂພຍນເມພັນພັບປະທັບນັ້ງ
ຫອນພາພັດຄິ່ນຕົບກະທນຜົ່ງ
ນ້ຳເກີນຫລັ່ງໄຫລນອງເຂົ້າຮ່ອງໃນ
ແນບສັນຫຼັບສັນຫ້ອ້າຊົມາສັຍ
ສັງໃຈພັກພ່ອນນອນນິທຣາ”
(ບ້ວນອກນິ້ງ)

3.2.5 ใช้มังกรเล่นน้ำแทนพุติกรรมทางเพศระหว่างหญิงชาย โดยใช้มังกรแทนเพศชาย ใช้ทะเล แผ่นดิน แทนเพศหญิง ใช้แผ่นดินแผ่นน้ำสะเทือนแทนความโกร ใช้มังกรพ่นน้ำแทนการสืบสุคบทรัพ เชน บทสมหองของเจ้าชายบนราชกันเจ้าหญิงผกามาศ

“คั่งกำลังมังกรสำแดงฤทธิ์

ให้มีคุณภาพทางเดพระเวหา

ลงเล่นน้ำคำดึงถึงสูชา

เต็มใจกระหึ่งหลังปลาอานตนอน

ปลากระดิกพลิกครีบทวีปไว้

เมรุไกร โยกย้ายดงดอนดอน

มัตติมิงค์ถึงเล่นชโลหะ

คงคาดตอนคลื่นคลังฟังสินธุ

สลุบเล่นลมหวานให้ปวนกลืน

จะฝ่าฟืนไม่รอดก็ขอสู้

มังกรผูกพันฟ่องเข็นฟ่องฟู

ต่างร่วมรู้รสรักประจักษ์ใจ”

(พ้าสูงแผ่นดินคำ)

